

Željka Metesi Deronjić

Simpozij *Metafisica, legge e storia: ricerche e prospettive su Giambattista Vico*, 15. i 16. srpnja 2014, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (izlaganje: »The Meaning and Role of *ingegno* in Patrizi's and Vico's Poetics«)

### **Značenje i uloga pojma *ingegno* u Petrićevoj i Vicovoj poetici**

Poetička misao Frane Petrića, kojeg Giambattista Vico u svojoj *Scienza nuova* (1744), uz Scaligera i Castelveta naziva »zaslužnim učiteljem pjesničke mudrosti«, ide u smjeru afirmacije pjesničke djelatnosti i koncepcije pjesništva kao prve filozofije. Zadatak je pjesništva ostvariti čudesno u stihu, začuditi i uzdignuti ljudski duh k najvišoj spoznaji. Kao pronalazaču (*trovatore*), stvaratelju koji ima sposobnost zahvatiti otvorenu istinu stvari (»*aperta verità delle cose*«), Petrić pjesniku pridaje ulogu prenošenja skrivene božanske mudrosti. A snaga pjesnikove invencije i mogućnost spoznaje izvora i uzroka svih stvari proizlaze iz njegova *ingegna*. Pojam *ingegno*, koji Petrić u *L'amorosa filosofia* (o. 1577) određuje kao izvor invencije u umjetnosti i znanosti, pokazuje se relevantnim i za razumijevanje Vicovih teza o pjesništvu. Na temelju Vicovih zapisa iz *Scienza nuova* vidljivo je da *ingegno* također usko povezuje s inventivnom sposobnošću koju pripisuje pjesnicima, drevnim mudracima i utemeljiteljima svijeta umjetnosti koji prethodi svijetu znanosti. U *De antiquissima Italorum sapientia* (1710) spomenuti pojam pojmljen je kao prirodna sposobnost brzog prodiranja u stvari, uočavanja i povezivanja sličnosti među razdvojenim stvarima, ali i kao dokaz sličnosti čovjeka i Boga u čemu je suglasan s Petrićem, dok je u spisu *Vici Vindiciae* (1729) *ingegno* definiran kao božanski praotac svih invencija. Komparacijska analiza Petrićeva i Vicova poimanja *ingegna* u ovom radu pokazat će, osim spomenutih bliskosti, i određene razlike vidljive prije svega u činjenici da u Vica, koji je svojim tumačenjem *ingegna* bliži baroknom, izostaje Petrićevo učenje da se *ingegno* dodiruje božanski um zahvaljujući čemu se dobiva uvid u božanski poredak, u ideje.

Ključne riječi: Frane Petrić, Giambattista Vico, *ingegno*, pjesništvo

## The Meaning and Role of *ingegno* in Patrizi's and Vico's Poetics

The poetic thought of Francesco Patrizi, who Giambattista Vico in his *Scienza nuova* (1744), alongside Scaligero and Castelvetro, calls a "meritorious teacher of poetic wisdom", moves in the direction of affirming poetic activity and the conception of poetry as a first philosophy. The task of poetry is to create the marvellous in verse, to astonish and to elevate the human spirit to the highest wisdom. As inventor (*trovatore*), a creator who has the ability to reach the open truth of things (*aperta verità delle cose*), Patrizi attributes to the poet the role of teaching hidden divine wisdom. The poet's power of invention, the possibility of cognition of the foundation and the source of all things, comes from his *ingegno*. *Ingegno*, which Patrizi in his *L'amorosa filosofia* (c. 1577) defines as a source of invention in art and science, is also relevant for an understanding of Vico's thesis on poetry. Based on Vico's writings in *Scienza nuova*, it is evident that *ingegno* is closely related to the inventive ability attributed to poets, ancient sages and the founders of the world of art which precedes the world of science. In *De antiquissima Italorum sapientia* (1710), *ingegno* is conceived as a natural ability to rapidly penetrate into things, identifying and connecting the similarities between them, but also as a proof of the similarity of man and God, in which Vico agrees with Patrizi, while in *Vici Vindiciae* (1729) he defines *ingegno* as the divine father of all inventions. A comparative analysis of Patrizi's and Vico's understanding of *ingegno* in this paper shows, apart from the mentioned similarities, also certain differences visible primarily in the fact that in Vico, whose interpretation of *ingegno* is closer to the Baroque poetic theory, lacks Patrizi's teaching that with *ingegno* we touch the divine mind thanks to which we obtain insight into the divine order, into ideas.

Key Words: Francesco Patrizi, Giambattista Vico, *ingegno*, poetry